

A Papp Tibor station

Ma már valószínűleg nem kell különösebben bizonygatni, hogy a Magyar Műhely története és alapító szerkesztőinek, Bujdosó Alpár, Nagy Pál és Papp Tibor munkássága a modern magyar irodalom- és a művészettörténet szerves és meghatározó eleme, a legnemesebb avantgárd hagyományok továbbvivője. Művészetük egy irodalom és képzőművészet, nyelv és ikon, szöveges és képi, s esetenként akusztikus megjelenítés-kifejezés közötti mezsgyét, egy addig mellőzött, elhanyagolt határterületet avatott központi jelentőségű műveleti területté. Az egyik Papp Tibor-kollázson megidéződik a végtelen dimenziói felé sodródó, az előfutárként és mesterként tisztelt Kassák Lajos neve és szelleme. E költő- és festő-próféta és a Magyar Műhely alkotóinak kapcsolatát rendkívül pontosan rajzolta meg Székárosi Endre egy 2004-ben közreadott tanulmányában: „...Kassákkal és társaival születik meg a magyar képvers, képarchitektúra, illetve a költőileg is funkcionált tipográfia. (...) A háromdimenziós költői nyelvi kontextus hathatós áttörése csak a hatvanas évek vége felé és az országon kívül: a Magyar Műhely körében, illetve a vajdasági avantgárdban kezdődött meg. A hazai költői újavantgárd elsőként inkább a képzőművészetben, illetve az abból eredeztethető műfajokban hódított teret, a végleges áttörés igazán a nyolcvanas évekre tehető. Addig és azóta azonban jelentős életművek születtek, amelyek a költői közlés nyelvi polifunkcionalizmusán alapulnak. (...) Papp Tibor, a magyar vizuális és hangköltészet egyik nemzetközileg is reprezentatív képviselője, évek óta a számítógépes költészet és a költői program- (azaz szoftver)alkotás terén tár ki új nyelvi dimenziókat a magyar költészetben.”

Papp Tibor művészi tevékenységének egyik fontos egysége a legújabb alkotóperiódusban, a 2008–2009-ben alkotott, a megfoghatatlan időt megragadni igyekvő óraköltemények vagy óráképek együttese, amelyek szervesen ágyazódnak a múlt század hatvanas évtizede, e több mint negyven éve épülő munkásságba: a művek egy újjító szellemiségű, mindenkor korszerű szemléletű, új és új technikai vívmányokkal, leleményes műalakítási ötletekkel és eszközökkel élő költő-képzőművész munkásságát körvonalazzák. Alkotásait Papp Tibor a látható nyelv költészeteként kategorizálja. Művészetében az irodalom, a nyelv, a fogalmiság és a vizualitás, a látás által befogadható, a betű, a szó, a szöveg által megrajzolódó kép, illetve képjelenség, kép-tárgy szintetizálódik kompozícióvá, amely így kifejezésében különösen intenzív, mintegy megtöbbszörözött hatásvilágú alkotás. Vannak Papp Tibor-művek, amelyeken a képi elemek, s vannak, amelyeken inkább a nyelvi-fogalmi alkotórészek a hangsúlyosabbak, de a kollázs-elv és a kollázs-technika, a művészi tipográfia és a fotó alkalmazása, a képi toposz-, így a térkép- és az óra-kép embléma-átvételek és a geometrikus vagy kaotikus szöveg-képek egybefoglalása révén a műveken mindenkor létrejön valamifajta varázslatos egység. Nyomtatott képversei, logo-mandalái, ezek a geometrikus alakzatokra felfűzött, variatív olvasási lehetőségeket rejtő és feltáró szövegösszegzéseik költői bravúrok, míg a számítógépes versgenerátorok a költői dimenziók már-már végtelenné tágulásának fantasztikus világát nyitják meg előttünk. Papp Tibor Molnár Veráról írt portréjában

szögezte le: „Tudjuk, hogy a számítógépnek három alapvető tulajdonsága van: a kombinatorika, a véletlen és a párbeszéd lehetősége. Kombinatorikáról akkor beszélünk, amikor egy meghatározott szerkezet valamelyik alkotóelemét egy hozzárendelt halmazból kölcsönvett elemek sorával helyettesítjük be. (...) A véletlen az egyik legcsodálatosabb ajándéka a számítógépnek. A párbeszéd egy dinamikus program futása közben beleszólási lehetőséget biztosít a számítógépen zajló eseményekbe.” Nos, ezekkel a tudatosságokra és esetlegességekre egyként épülő eszközökkel Papp Tibor káprázatos nyelvi-szellemi-képi sűrítményeket kreál, amelynek mélyén mindig ott munkál az érzékeny költői én.

Verseit, versképeit és képverseit olvasva-stemlélve az eleven szellem, a gondolat szabad megtestesülésének, a konvenciókat nem ismerő formateremtésnek lehetünk tanúi, amelynek éltető eleme a komoly játékosság, a görcsöket nem ismerő, valamiféle könnyed, mérhetetlen szabadsággal áthatott költői áradás. Erre a szabadságra hivatkozott Papp Tibor hetvenedik születésnapján a pálya-, vizuális költő- és szerkesztőtárs Nagy Pál is: „Ennek a sorsnak, ennek az életnek volt azonban egy óriási előnye: a korlátlan szabadság. A döntés, az életmód, a stílus szabadsága. Papp Tibor ezt a szabadságot jól kihasználta. Olyan egyéni írói csapást vágott a szabadság dzsungelében, amelyet ma már róla nevezhetünk el – ő is nevezett el utcát Kassák Lajosról, teret James Joyce-ról. Barátaival együtt a magyar nyelvnek, a magyar művészeti gondolkodásnak (de nemcsak a magyarnak) olyan lehetőségeit tárta fel, amelyek lassan beépülnek a magyar irodalomba, a magyar irodalomról, művészetről való gondolkodásba és beszédbe.” Nos, az új alkotószakasz, a hetvenötödik életévhez közeledve, a korábbi periódusokhoz viszonyítva is változatlan alkotókedvet, friss szellemiséget reprezentáló új munkákat teremt, s azt jelzi, hogy a Nagy Pál által jelzett, a szabadság dzsungelében végzett csapás-vágás hevülete nem lanyhul és nem csitul: új és új, mélységes titkokban és sziporkázó ötletekben tobzódó művek születnek Papp Tibor műhelyében, új és új verseket generálnak ördögös programokkal vezérelt és futtatott számítógépei. Így hát a nagy tér- és utcanév-átkeresztelőt és kinevezőt előbb-utóbb elérheti munkásságának ellen-csapása: nagyon érlelődik egy pesti utca, vagy legalább egy kicsit haloványan, de talán mégiscsak Párizst idéző budapesti metróállomás Papp Tiborról vagy Magyar Műhely-köréről való elnevezésének kényszere és esélye. Milyen szép is lenne: a Közraktár utcai megálló után a Magyar Műhely station vagy a Papp Tibor station következne, ahol a mozgólépcsőn a BNP-csomóponthoz érkeznének fel, oda, ahol a Bujdosó-Nagy-Papp bulvárok összefutnak. És akkor ott végre jól elidőzhetnénk egy kicsit.

Wehner Tibor